

Bryssel 23.2.2022
COM(2022) 66 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE**

**ihmisarvoisesta työstä kaikkialla maailmassa
globaalia oikeudenmukaista siirtymää ja kestävästä elpymisestä varten**

”Kaupankäynti kaikkialla maailmassa – maailmankauppa – on hyvä ja välttämätön asia. Sitä ei voi kuitenkaan koskaan harjoittaa ihmisarvon ja vapauden kustannuksella. [...] Ihmisoikeudet eivät ole myytävänä – mistään hinnasta.”

Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen
Puhe unionin tilasta, 15. syyskuuta 2021

1. JOHDANTO

Viimeisimpien arvioiden¹ mukaan lapsityövoimaan kuuluu 160 miljoonaa lasta ympäri maailmaa eli yksi kymmenestä lapsesta maailmassa, ja heidän määränsä on kasvussa. Lähes puolet näistä lapsista tekee vaarallista työtä. Lisäksi 25 miljoonaa ihmistä maailmassa on pakkotyössä.² Nämä luvut muistuttavat selvästi, että ihmisarvoinen työ on edelleen utopiaa sadoille miljoonille ihmisille maailmassa, vaikka kansainvälinen yhteisö on selvästi sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoitteisiin.

Samaan aikaan maailmanlaajuiset megatrendit muuttavat työelämää nopeasti. Teknologian kehitys, ympäristö- ja ilmastokriisi, väestörakenteen muutos ja globalisaatio vauhdittavat tätä kehitystä. Nämä muutokset voivat luoda talouskasvua ja uusia työllistymismahdollisuuksia, mutta joissakin tapauksissa ne voivat myös heikentää työnormeja.

Ihmisarvoista työtä edistetään yhä enemmän kansainvälisellä tasolla, erityisesti Kansainvälisen työjärjestön (ILO), Yhdistyneiden kansakuntien (YK)³ ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) työn kautta sekä G7- ja G20-maiden ryhmissä⁴. Kansainväliset sitoumukset ja ohjeet⁵ heijastavat kasvavaa huolta siitä, että globalisaatio ei aina tapahdu kestävällä tavalla, ja niissä käsitellään liikeyritysten roolia tässä asiassa.

EU on sitoutunut ihmisarvoista työtä koskevan maailmanlaajuisen toimintaohjelman laatimiseen ja ihmiskeskeisen työn tulevaisuuden edistämiseen. EU pyrkii edistämään ihmisarvoista työtä paitsi EU:ssa myös ympäri maailmaa YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaisesti. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva

¹ Lapsityövoimaa koskeva ILO:n ja Unicefin raportti, kesäkuu 2021 (<https://data.unicef.org/resources/child-labour-2020-global-estimates-trends-and-the-road-forward/>).

² <https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/lang-en/index.htm>

³ Kansainvälisen työjärjestön (ILO) vuonna 2008 antamassa julistuksessa sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta käsitellään ensimmäistä kertaa ihmisarvoisen työn yleismaailmallista käsitettä. Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmassa sitoudutaan saavuttamaan ihmisarvoinen työ kaikille vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2019 annettu ILO:n satavuotisjulistus työn tulevaisuudesta sisältää ihmiskeskeisen lähestymistavan, jolla vastataan teknologisten innovaatioiden, väestörakenteen muutosten, ilmastomuutoksen ja globalisaation aiheuttamiin perinpohjaisiin muutoksiin (<https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/mission-and-objectives/centenary-declaration/lang-en/index.htm>).

⁴ Ks. Carbis Bayn huippukokouksessa 13. kesäkuuta 2021 annettu G7-maiden tiedonanto.

⁵ Esimerkiksi vuonna 2011 annetut yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet, OECD:n vuoden 2011 toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ja ILO:n vuonna 2017 antama kolmikantainen periaatejulistus, joka koskee monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa.

toimintasuunnitelma⁶, johon suhtauduttiin myönteisesti toukokuussa 2021 pidetyssä Porton huippukokouksessa, auttaa edistämään näitä tavoitteita EU:ssa.

EU on vastuullinen globaali toimija, joka tukee ihmisoikeuksien yleismaailmallisia arvoja. Lisäksi se on merkittävä talousmahti. Siksi EU puolustaa voimakkaasti sääntöihin perustuvan monenvälisen maailmanjärjestyksen⁷ sekä kansainvälisten työnormien ylläpitämistä ja ajantasaistamista avoimen strategisen riippumattomuuden mallin⁸ ja Global Gateway -strategian⁹ mukaisesti.

EU:n talous on kytköksissä miljooniin työntekijöihin eri puolilla maailmaa maailmanlaajusten toimitusketjujen kautta. Samalla EU:n kuluttajat vaativat kasvavassa määrin, että tavarat tuotetaan kestävällä ja oikeudenmukaisella tavalla ihmisarvoisissa työoloissa. Kuten Euroopan tulevaisuuskonferenssissa käydyissä keskusteluissa on käynyt ilmi, eurooppalaiset odottavat EU:lta toimia, ja komissio suhtautuu tähän vastuuseen vakavasti. Ihmisarvoisen työn tukeminen kaikkialla maailmassa on EU:ssa toimivien työntekijöiden ja yritysten sekä eri puolilla maailmaa toimivien vastuullisten julkisten ja yksityisten toimijoiden etujen mukaista. Siten vältetään kilpailu investoinneista työsuojelun normeja heikentämällä.

Koronaviruspandemia on pahentanut tuloeroja ja eriarvoisuutta työmarkkinoilla.¹⁰ Se on myös vaikuttanut suhteettomasti naisiin sekä haavoittuvassa ja muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten lapsiin ja nuoriin, vammaisiin, ikääntyneisiin, siirtotyöläisiin ja epävirallisen talouden työntekijöihin. Pandemia on myös heikentänyt työterveyttä ja -turvallisuutta sekä työntekijöiden perusoikeuksien toteutumista¹¹, ja se on korostanut tarvetta edistää kiireellisesti ihmisarvoista työtä, myös maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa.

Miljoonat työntekijät työskentelevät terveydelle tai hengelle vaarallisissa työpaikoissa, kärsivät työssäkäyvien köyhyydestä, liian pitkistä työajoista, syrjinnästä, häirinnästä ja väkivallasta (myös sukupuoleen perustuvasta), eikä heillä ole yhdistymisvapautta.¹² Tämä koskee erityisesti työvoimavaltaisilla aloilla, kuten maataloudessa, kalastuksessa ja tekstiiliteollisuudessa, työskenteleviä ihmisiä. Huonojen elin- ja työolojen taustalla voi olla monenlaisia tekijöitä, kuten taloudellisen kehityksen vaihe, vähäinen työelämää ja sosiaalista

⁶ COM(2021) 102 final, 4.3.2021.

⁷ Ks. EU:n vahvemman panostuksen sääntöihin perustuvaan monenvälisyyteen annettu yhteinen tiedonanto, jossa korostetaan monenvälisyyden merkitystä oikeudenmukaisen ja kestävä elpymisen kannalta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021JC0003&from=EN>

⁸ https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2021-strategic-foresight-report_en

⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/joint_communication_global_gateway.pdf

¹⁰ Esimerkiksi ILO:n kahdeksannessa seurantakatsauksessa ”ILO Monitor: COVID-19 and the world of work” varoitetaan, että ilman konkreettista taloudellista ja teknistä tukea erot työllisyyden elpymisessä kehittyneiden maiden ja kehitysmaiden välillä pysyvät suurina.

¹¹ <https://www.ilo.org/infostories/en-GB/Campaigns/covid19/globalcall#covid-impact>

¹² Noin 21 prosenttia kaikista työntekijöistä eli köyhyydessä vuonna 2018, https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_696387.pdf, ja lisäksi koronaviruskriisi on saattanut ajaa 71–100 miljoonaa ihmistä lisää äärimmäiseen köyhyyteen, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_762534.pdf. Vuosittain 1,9 miljoonaa ihmistä kuolee työperäisistä syistä ja 360 miljoonaa ihmistä joutuu työtapaturman uhriksi, ja arviolta 479 miljoonaa työntekijää työskentelee vähintään 55 tuntia viikossa, <https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/lang--en/index.htm>

suojelua koskeva lainsäädäntö¹³, puutteellinen lainvalvonta, tehoton julkishallinto ja vastuuttomat liiketoimintakäytännöt.

Epäsymmetrinen maailmanlaajuinen elpyminen voi heikentää huonoja oloja entisestään ja vakiinnuttaa ne. Kun maat pyrkivät parempaan jälleenrakentamiseen ja tavoittelevat siirtymää puhtaaseen energiaan ja vähähiiliseen talouteen, on odotettavissa uusia jakaumavaikutuksia erityisesti tietyillä alueilla, aloilla ja/tai yhteiskuntaryhmissä, jotka ovat vahvasti riippuvaisia fossiilisista polttoaineista. Uusia työpaikkoja luodaan, kun taas osa työpaikoista korvataan toisilla, ja jotkin muuttavat muotoaan.¹⁴ On olennaisen tärkeää, että maat ennakoivat näitä muutoksia ja huolehtivat työntekijöiden asianmukaisesta uudelleen- ja täydennyskoulutuksesta. Ilmastomuutosta ja muita maailmanlaajuisia megatrendejä seuraavan maailmantalouden ja työmarkkinoiden siirtymän on oltava sosiaalisesti reilua ja oikeudenmukaista¹⁵, mikä edellyttää vahvaa poliittista sitoutumista ja tehokkaita toimia, jotka perustuvat ihmiskeskeiseen lähestymistapaan¹⁶.

Tässä tiedonannossa esitetään, miten Euroopan unioni aikoo vastata näihin haasteisiin ja asettaa ihmisarvoisen työn maailmanlaajuisen edistämisen keskeiselle sijalle oikeudenmukaisessa siirtymässä ja pandemiaa seuraavassa osallistavassa, kestävässä ja palautumiskykyä tukevassa elpymisessä.¹⁷ Tämä lähestymistapa on ILO:n maailmanlaajuisen toimintakehotuksen mukainen.¹⁸

¹³ Syyskuussa 2020 julkaistun sosiaalisen suojelun rahoitusvajetta käsittelevän ILO:n katsauksen mukaan yli puolella maailman väestöstä ei ole minkäänlaista sosiaaliturvaa (<https://www.social-protection.org/gimi/RessourcePDF.action?id=56836>).

¹⁴ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC126047>

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN> Ks. myös komission tiedonanto ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi”, COM(2020) 14 final.

¹⁶ Ihmiskeskeisessä lähestymistavassa muun muassa parannetaan kaikkien ihmisten valmiuksia hyötyä muuttuvan työelämän mahdollisuuksista, vahvistetaan työelämästä vastaavia elimiä kaikkien työntekijöiden riittävän suojelun varmistamiseksi, lujitetaan työsuhteen merkitystä, varmistetaan siirtyminen epävirallisesta työstä viralliseen ja edistetään kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttää ja tuottavaa työllisyyttä sekä ihmisarvoista työtä kaikille. Ks. myös ILO:n satavuotisjulistus:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@relconf/documents/meetingdocument/wcms_711674.pdf

¹⁷ Tiedonanto ”EU:n maailmanlaajuiset koronavirustoimet”, JOIN(2020) 11 final, 8.4.2020. Ks. myös ihmisoikeuksista ja ihmisarvoisesta työstä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa annetut neuvoston päätelmät

(<https://www.consilium.europa.eu/media/46999/st13512-en20.pdf>), joissa esitettiin kehoitus laatia tiedonanto ihmisarvoisen työn edistämiseksi maailmanlaajuisesti, ja neuvoston päätelmät ”Työn tulevaisuus: Euroopan unioni kannattaa ILO:n satavuotisjulistusta” (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13436-2019-INIT/fi/pdf>).

¹⁸ <https://www.ilo.org/infostories/en-GB/Campaigns/covid19/globalcall#better-normal>

2. KOKONAISVALTAINEN LÄHESTYMISTAPA IHMISARVOISEN TYÖN EDISTÄMISEEN MAAILMANLAAJUISESTI

EU:n lähestymistapa tukee ILO:n kehittämää ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaista **ihmisarvoisen työn yleismaailmallista käsitettä**. Tämä käsite koostuu neljästä toisiinsa erottamattomasti liittyvästä ja toisiaan vahvistavasta tavoitteesta, jotka koskevat tuottavaa työllisyyttä, työelämän normeja ja oikeuksia, sosiaalista suojelua ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua.¹⁹ Sukupuolten tasa-arvo ja syrjimättömyys²⁰ otetaan huomioon kaikissa näissä tavoitteissa.

Ihmisarvoisen työn yleismaailmallisen käsitteen neljä osatekijää

Työllisyys: edistetään työllisyyttä luomalla kestävä institutionaalinen ja taloudellinen ympäristö – kehitetään taitoja tuottavaa ammattia varten, kestävät yritykset.

Työelämän normit ja oikeudet: kunnioitetaan, edistetään ja toteutetaan erityisesti perusoikeuksia työssä eli yhdistymisvapautta ja oikeutta työehtosopimusneuvotteluihin, pakkotyön ja lapsityövoiman käytön poistamista sekä syrjimättömyyttä.

Sosiaalinen suojelu: terveydenhuollon ja toimeentuloturvan saatavuus esimerkiksi työttömyys-, sairaus- ja työtapaturmatilanteissa. Ihmisarvoiset työolot, jotka ovat muun muassa turvalliset ja terveelliset, toimeentuloon riittävä palkka ja asianmukainen työaika.

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja kolmikantaisuus: terveet työmarkkinasuhteet ja toimiva työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ovat keinoja edistää parempia palkkoja ja työoloja sekä rauhaa ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Hyvän hallintotavan välineinä ne edistävät yhteistyötä ja taloudellista suorituskkyä. Lisäksi on kehitettävä tehokkaita työsuojelutarkastusjärjestelmiä.

¹⁹ <https://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm>

²⁰ [Sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä.](#)

EU:n kokonaisvaltaisen lähestymistavan tavoitteena on edistää tehokkaasti ihmisarvoista työtä kaikille ja ottaa huomioon erityisesti haavoittuvassa ja muita heikommassa asemassa olevat ryhmät, kuten lapset ja nuoret, iäkkäät työntekijät, siirtotyöläiset, vammaiset henkilöt, etniset vähemmistöt ja epävirallisen talouden työntekijät. Pyrkimyksenä on myös parantaa sukupuolten tasa-arvoa muun muassa siten, että lisätään naisten taloudellista vaikutusvaltaa, vahvistetaan naisten osallistumista työmarkkinoille kaikilla aloilla ja tasoilla sekä edistetään samaa palkkaa samanarvoisesta työstä.²¹ Tämä kokonaisvaltainen lähestymistapa koskee kolmansien maiden kotimarkkinoiden ja maailmanlaajuisten toimitusketjujen työntekijöitä. Siihen sisällytetään kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät: hallitukset, työmarkkinaosapuolet, kansalaisyhteiskunta, elinkeinoelämän toimijat ja kuluttajat. EU:n toimien kokonaisvaltaisuutta ilmentävät EU:n erilaiset aloitteet²² tällä alalla, muun muassa ehdotus direktiiviksi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta²³, joka hyväksytään yhdessä tämän tiedonannon kanssa, sekä EU:n kauppapolitiikan kauppaa ja kestävää kehitystä koskevan 15-kohtaisen toimintasuunnitelman käynnissä oleva uudelleentarkastelu²⁴.

E erityisenä painopisteenä lapsityövoiman ja pakkotyön käytön kitkeminen

Yhdistyneet kansakunnat julisti vuoden 2021 kansainväliseksi lapsityön poistamisen teemavuodeksi²⁵, jotta kansainvälinen yhteisö tehostaisi toimiaan lapsityövoiman käytön lopettamiseksi vuoteen 2025 mennessä. Lapsityövoiman käyttö väheni vuosien 2000 ja 2016 välisenä aikana, mutta vuosina 2016–2020 lapsityövoiman piirissä olevien lasten absoluuttinen määrä kasvoi 8,4 miljoonalla. Covid-19-pandemian ja siihen liittyvien taloudellisten häiriöiden ja koulujen sulkemisen vuoksi yhdeksän miljoonaa lasta lisää on vaarassa joutua lapsityövoiman piiriin vuoden 2022 loppuun mennessä²⁶, kun taas lapsityövoimaan jo kuuluvat lapset saattavat joutua tekemään pidempiä työpäiviä tai heidän työolonsa saattavat heiketä²⁷. Jos sosiaalisen suojelun kattavuus on riittämätön, lapsityövoiman piiriin joutuvien lasten määrä voi nousta 46 miljoonaan.

²¹ Sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva kolmas toimintasuunnitelma, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/IP_20_2184; Sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025, EUR-Lex – 52020DC0152 – FI – EUR-Lex (europa.eu).

²² Ks. tämän tiedonannon 3 kohta sekä ihmisarvoisen työn edistämistä maailmanlaajuisesti käsittelevä komission yksiköiden valmisteluasiakirja, SWD(2020) 235 final, 20.10.2020.

²³ COM(2022) 71

²⁴ <https://trade.ec.europa.eu/dialogue/meetdetails.cfm?meet=11601>

²⁵ https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_766351/lang--en/index.htm

²⁶ <https://www.unicef.org/press-releases/child-labour-rises-160-million-first-increase-two-decades>

²⁷ https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_800090/lang--en/index.htm

Lapsityö lukuina²⁸

Vuonna 2020 lapsityön uhreja oli **160 miljoonaa**
eli lähes joka kymmenes lapsi maailmassa.

Lapsityövoimaan kuuluu 160 miljoonaa lasta ympäri maailmaa. Heistä 79 miljoonaa tekee vaarallista työtä.

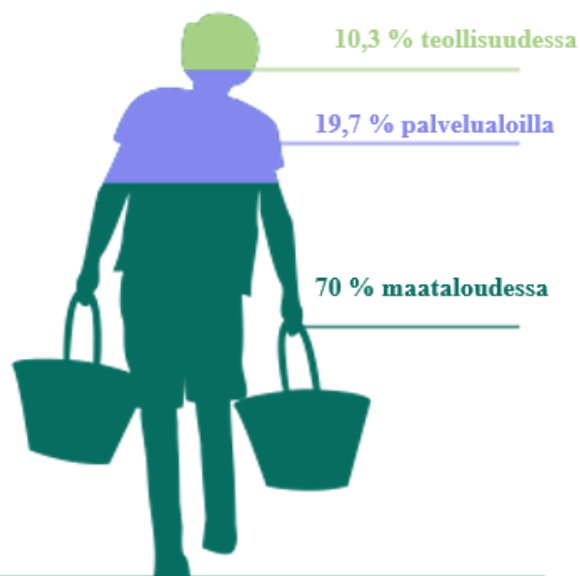
Suurin osa lapsityövoimaan kuuluvista lapsista työskentelee maataloudessa.

Lapsia vaarallisessa työssä:
79 miljoonaa

Lapsityövoimaan kuuluvia lapsia:
160 miljoonaa

Lapsityövoimaan kuuluvia ja vaarallista työtä tekeviä 5–17-vuotiaita lapsia

Lapsityövoimaan kuuluvien 5–17-vuotiaiden lasten prosenttiosuus talouden eri aloilla

²⁸ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_797515.pdf

Lapsityövoimaan kuuluvien 5–17-vuotiaiden lasten prosenttiosuus ja määrä eri puolilla maailmaa

Huomautuksia: Kartassa näkyvät kestävän kehityksen tavoitteiden raportoinnissa käytetyt alueelliset ryhmittelyt. Oseanian alue on jätetty pois, koska tiedot eivät olleet kattavia sen osalta. Tästä syystä aluekohtaiset luvut eivät yhteenlaskettuina vastaa kokonaismäärää.

Lapsityövoiman käyttöä koskevan komission nollatoleranssipolitiikan mukaisesti lapsityövoiman käytön poistaminen on ensisijainen tavoite komission kokonaisvaltaisessa lähestymistavassa, joka koskee ihmisarvoisen työn edistämistä maailmanlaajuisesti. Tämä tavoite on pidettävä etusijalla kaikilla asiaankuuluvilla politiikan aloilla. EU:n toimiin tällä alalla kuuluu sellaisen lapsityövoiman käytön vastaisen tehokkaan lainsäädännön tukeminen ja täytäntöönpano, jolla tarjotaan sosiaalihuolto-ohjelmia lapsityölle alttiille köyhille kotitalouksille, koulutuksen saatavuuden parantaminen, myös konflikti- ja kriisitalanteissa sekä lapsille, jotka muuttavat maiden sisällä tai niiden välillä, sekä suojelupalvelujen tarjoaminen näille lapsille. Lasten oikeuksia koskevassa EU:n kokonaisvaltaisessa strategiassa²⁹ komissio sitoutuu pyrkimään siihen, ettei EU:n toimitusketjuissa käytetä lapsityövoimaa, ja antamaan teknistä apua työsuojelutarkastusjärjestelmien parantamiseen.

²⁹ Tiedonanto ”Lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia”, COM(2021) 142 final.

Pakkotyö lukuina³⁰

64 %

pakkotyössä
yksityisellä
sektorilla

17 %

valtion
viranomaisten
määräämässä
pakkotyössä

19 %

seksuaalisen
riiston uhreina

Pakkotyössä olevat ihmiset

24,9 PAKKOTYÖSSÄ
miljoonaa OLEVAT IHMISET:

20,8
miljoonaa

pakkotyössä
yksityisellä sektorilla

4,1

miljoonaa

Valtionviranomaisten
määräämässä
pakkotyössä

4,3
miljoonaa

pakkotyössä olevista
on lapsia

Naisten ja tyttöjen osuus on 63 %
pakkotyössä olevista ihmisistä ja
99 %
kaupallisen seksuaalisen
hyväksikäytön uhreista

PAKKOTYÖSSÄ OLEVIIN IHMISIIN KOHDISTETAAN MONENLAISIA PAKKOKEINOJA:

24%

palkka pidätetään
tai uhataan pidättää

17%

väkivallan
uhkaa

16%

fyysistä väkivaltaa

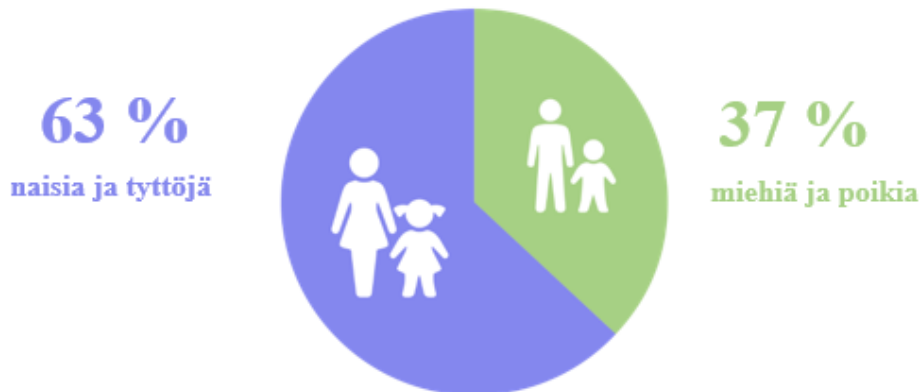
12%

uhataan
pakkotyöläisen
perhettä

³⁰ <https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/lang--en/index.htm>; pakkotyötä esiintyy globaaleissa arvoketjuissa, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_653986.pdf; https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_653990.pdf

Pakkotyössä olevat ihmiset sukupuolen mukaan

Lapsityövoiman ja pakkotyön käytön poistaminen on mahdollista vain, jos edistetään muita ihmisarvoista työtä koskevia tavoitteita, kuten kestävää yritystoimintaa, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, yhdistymisvapautta, oikeutta työehtosopimusneuvotteluihin ja sosiaalista suojelua. Tämä osoittaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan tehokkuuden ihmisarvoisen työn edistämisessä maailmanlaajuisesti.

3. MITEN EU EDISTÄÄ IHMISARVOISTA TYÖTÄ MAAILMANLAAJUISESTI?

3.1. EU:n ulkopuolelle ulottuvat EU:n politiikat ja aloitteet

EU:n sisäisillä toimilla on vaikutuksia työntekijöiden hyvinvointiin kaikkialla maailmassa. EU on sitoutunut edistämään ihmisarvoista työtä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa³¹. Siksi EU:n toimintapolitiikoissa asetetaan yritysten vastuuta ja avoimuutta koskevia normeja, jotka ovat maailmanlaajuisesti uraauurtavia. EU:n toimintapolitiikoilla luodaan puitteet kestäväälle rahoitukselle, tuotannolle ja kulutukselle ja autetaan julkista sektoria näyttämään esimerkkiä julkisissa hankinnoissa. EU:n toimintapolitiikat ovat myös olennainen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa³², jossa korostetaan, että vihreä ja sosiaalinen kestävyys on toteutettava rinnakkain sosiaalisesti oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseksi kaikkialla maailmassa. EU:lla on sekä yleisluonteisia että alakohtaisia ihmisarvoista työtä edistävät aloitteita. Lisäksi EU on käynnistänyt useita nimenomaan lapsi- ja pakkotyön torjumiseen keskittyviä aloitteita.

3.1.1 Ihmisarvoista työtä koskevat aloitteet

Useat EU:n politiikat ja strategiat liittyvät ihmisarvoisen työn edistämiseen maailmanlaajuisesti, myös maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa.³³ Niissä käytetään useita

³¹ EU:n maailmanlaajuiset koronavirustoimet, JOIN(2020) 11 final.

³² Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, COM(2019) 640 final, 11.12.2019.

³³ Ks. myös myrkyttömään ympäristöön tähtäävä saasteettomuustavoite, jolla on tarkoitus varmistaa, ettei ihmisten terveydelle tai ympäristölle aiheudu haittaa saasteista (ks. COM(2021) 400), ja kestävyyttä edistävä kemikaalistrategia

erilaisia välineitä, kuten yrityksiä koskevia huolellisuusvelvoitteita koskevia vaatimuksia, sosiaalisiin kysymyksiin liittyvien tietojen antamista koskevia standardeja sekä tuotteiden kestävyttä koskevia avoimuus- ja tiedotussäännöksiä, joiden ansiosta kuluttajat voivat tehdä tietoon perustuvia valintoja.

Ehdotuksessaan direktiiviksi **yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta** Euroopan komissio asettaa tietyn kynnysarvon ylittävälle suurille yrityksille ja tietyille muille erityisen herkillä aloilla toimiville yrityksille huolellisuusvelvoitteet tunnistaa, ehkäistä ja lieventää todellisia ja mahdollisia kielteisiä vaikutuksia ihmisoikeuksiin, myös työntekijöiden oikeuksiin, ja ympäristöön maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia koskevien kansainvälisten normien mukaisesti sekä velvoitteen raportoida näistä vaikutuksista. Ehdotuksessa vahvistetaan horisontaaliset puitteet, joilla varmistetaan, että sisämarkkinoilla toimivat yritykset edistävät ihmisoikeuksien ja ympäristön kunnioittamista omassa toiminnassaan ja arvoketjunsä kautta lieventämällä ihmisoikeuksiin ja ympäristöön kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia ja että niiden hallinto, hallintojärjestelmät ja toimenpiteet ovat asianmukaisia. Ehdotuksessa säädetään myös tehokkaasta täytäntöönpanomekanismista, jossa yhdistetään hallinnolliset seuraamukset ja siviilioikeudellinen vastuu.

EU toteuttaa erilaisia **kestävään rahoitukseen** liittyviä politiikkatoimia ohjatakseen yksityisiä investointivirtoja taloudelliseen toimintaan, joka on kestävää sekä ympäristön kannalta että sosiaalisesta näkökulmasta.³⁴ Eurooppa on yksi alueista, joilla tehdään maailmanlaajuisesti eniten kestäviä investointeja: niiden arvo oli EU:ssa noin 10 biljoonaa euroa vuonna 2020.³⁵ Kestävä rahoitus onkin tehokas väline työntekijöiden oikeuksien edistämiseksi toimitusketjuissa. Kuten 6. heinäkuuta 2021 hyväksytyssä kestävä rahoituksen strategiassa todetaan, komissio aikoo tarkistaa muun muassa sosiaali- ja työntekijäkysymyksiin sekä ihmisoikeuksien kunnioittamiseen liittyvien tietojen antamista koskevia standardeja rahoituslalla. Lisäksi komissio aikoo julkaista kertomuksen EU:n kestävyysluokitusjärjestelmästä annetun asetuksen³⁶ mahdollisesta laajentamisesta kattamaan muita kestävyystavoitteita, kuten sosiaaliset tavoitteet.

Siirtyminen puhtaaseen kiertotalouteen voi tarjota mahdollisuuksia vähentää saasteita ja jätteitä sekä edistää tuoteinnovaatioita ja kestävää inhimillistä kehitystä muun muassa ihmisarvoisten työpaikkojen luomisen kautta.³⁷ Komissio edistää **kiertotaloutta koskevan toimintasuunnitelman**³⁸ mukaisesti ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin liittyviä toimenpiteitä tuotteiden ja palvelujen toimitusketjussa.

(COM(2020) 667 final), jolla pyritään muun muassa kunnianhimoisempiin maailmanlaajuisiin toimiin, jotta työntekijöiden turvallisuuteen kaikkialla maailmassa vaikuttavia kemikaaleja voitaisiin hallita kestävällä tavalla.

³⁴ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en#action-plan

³⁵ <http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2021/08/GSIR-20201.pdf>

³⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32020R0852>

³⁷ Chatham House (2020), [Promoting a Just Transition to an Inclusive Circular Economy](#).

³⁸ Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma, COM(2020) 98 final, 11.3.2021.

Kuluttajat tarvitsevat parempia ja luotettavampia tietoja tavaroiden ja palvelujen kestävydestä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvia valintoja. Komissio edistää ihmisarvoista työtä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa EU:n **kuluttajapolitiikkaa** koskevilla tulevilla aloitteilla³⁹.

Komissio tuki Horisontti 2020 -puiteohjelmassa ihmisarvoiseen työhön liittyvää tutkimusta⁴⁰, joka koski muun muassa kestävien markkinatoimijoiden roolia vastuullisessa kaupassa. YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaisesti komissio aikoo vahvistaa ihmisarvoisen työn edistämistä koko maailmassa eurooppalaisessa tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmassa (Horisontti Eurooppa, 2021–2027).

EU on tukenut ihmisarvoista työtä koskevan ohjelman täytäntöönpanoa kumppanimaissa kehitys- ja yhteistyövälineidensä puitteissa, muun muassa teknisen avun SOCIEUX+-välineellä, jonka kautta on tarjottu vuodesta 2013 lähtien työllisyyttä ja sosiaalista suojelua koskevaa asiantuntija-apua.

3.1.2. Ihmisarvoisen työn edistäminen tietyillä aloilla

Komissio edistää **Pellosta pöytään -strategiaan**⁴¹ sisältyvien aloitteiden kautta muun muassa ihmisarvoista työtä maailmanlaajuisissa elintarvikeketjuissa. Tähän kuuluvat turvalliset ja oikeudenmukaiset työolot ja -oikeudet. Työntekijöiden sosiaaliseen suojeluun, elin- ja asuinoloihin sekä terveyden ja turvallisuuden parantamiseen liittyvillä näkökohdilla on tärkeä rooli luotaessa oikeudenmukaisia, vahvoja ja kestäviä elintarvikejärjestelmiä.

Raaka-aineita koskevalla aloitteella⁴² ja **kriittisiä raaka-aineita koskevalla toimintasuunnitelmalla**⁴³ pyritään oikeudenmukaisempaan ja kestävämpään raaka-aineiden hankintaan maailmanmarkkinoilta. Niillä edistetään vastuullisia kaivoskäytäntöjä kriittisten raaka-aineiden osalta, koska hankintojen voimakas keskittäminen maihin, joissa hallinnon standardit ovat alhaiset, saattaa myös pahentaa sosiaalisia ja ympäristöongelmia. Tässä yhteydessä komissio on yhteistyöohjelmiansa kautta sitoutunut tukemaan mineraalivarojen kestävä kehitystä kumppanimaissaan. Komissio tukee ohjeasiakirjoilla ja liitännäistoimenpiteillä **asetuksen** (EU) 2017/821⁴⁴ täytäntöönpanoa. Asetuksessa vahvistetaan due diligence -velvoitteet EU:n maahantuojille, jotka tuovat tiettyjä **metalleja ja mineraaleja** konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta. Komission ehdotus **asetukseksi**

³⁹ Ks. esimerkiksi aloite, joka koskee kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä vihreää siirtymää varten, https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12467-Kuluttajapolitiikka-kuluttajien-vahvempi-rooli-vihreassa-siirtymassa_fi

⁴⁰ <https://www.smart.uio.no/>

⁴¹ Pellosta pöytään -strategia oikeudenmukaista, terveyttä edistävää ja ympäristöä säästävää elintarvikejärjestelmää varten, COM(2020) 381 final, 20.5.2020.

⁴² https://ec.europa.eu/growth/sectors/raw-materials/policy-and-strategy-raw-materials_en

⁴³ COM(2020) 474 final.

⁴⁴ Asetus (EU) 2017/821 unionin tuojiin, jotka tuovat konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta peräisin olevia tinaa, tantaalia ja volframia, niiden malmeja sekä kultaa, sovellettavien toimitusketjun due diligence -velvoitteiden vahvistamisesta, 17.5.2017.

akuista ja käytetyistä akuista⁴⁵ sisältää talouden toimijoita koskevia velvoitteita ottaa käyttöön hankintaketjun selvityspäätökset.

EU on viime vuosina kehittänyt toimintapolitiikkoja ja tukenut toimia, joilla edistetään **ihmisarvoista työtä vaatealalla** ja vähennetään haavoittuvuuksia, jotta toimitusketjuista tulisi kestävämpiä. EU on esimerkiksi tukenut Better Work -ohjelmaa⁴⁶ vaateteollisuuden työolojen parantamiseksi ja Vision Zero Fund -aloitetta⁴⁷ työterveyden ja -turvallisuuden parantamiseksi vaatealalla⁴⁸. EU tukee myös toimia, joilla pyritään lisäämään tietoisuutta ja parantamaan vaatealan työoloja vastuullisen tuotannon ja kulutuksen kautta⁴⁹. Komissio valmistelee kiertotaloutta koskevan toimintasuunnitelman puitteissa **kestäviä tekstiilejä koskevaa strategiaa**⁵⁰, jossa keskitytään kestäväan toipumiseen koronaviruskriisistä ja alan ympäristöön kohdistuvien ja sosiaalisten vaikutusten vähentämiseen. Tässä yhteydessä EU ottaa huomioon tekstiilien arvoketjun nykyiset haasteet, kuten tarpeen suojella ihmisoikeuksia – myös työntekijöiden oikeuksia – ja edistää huolellisuusvelvoitteiden käyttöönottoa tekstiilialan toimitusketjuissa. Tällaiset toimet varmistetaan ensisijaisesti ehdotetulla direktiivillä yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta.

EU pyrkii varmistamaan, että kaikissa EU:n **lentoliikennesopimuksissa** sitoudutaan korkeatasoiseen työsuojeluun ilmailualalla kansainvälisten työnormien mukaisesti.⁵¹

EU aikoo sisällyttää työntekijöiden suojelua koskevia määräyksiä kaikkiin **kansainvälistä tieliikennettä** koskeviin **kahden- ja monenvälisiin sopimuksiinsa** sekä kolmansien maiden kanssa tekemiinsä assosiaatiosopimuksiin. EU aikoo myös tarkistaa kansainvälisessä maantieliikenteessä toimivien ajoneuvojen miehistöjen työstä tehtyä eurooppalaista sopimusta (AETR) ja sisällyttää siihen asiaankuuluvan työvoimaa koskevan EU:n säännösten sekä muuttaa linja-autoilla harjoitettavaa satunnaista matkustajaliikennettä koskevan monenvälisen Interbus-sopimuksen tieliikennettä koskevan EU:n sosiaalilainsäädännön mukaiseksi.

⁴⁵ Ehdotus asetukseksi akuista ja käytetyistä akuista, COM(2020) 798 final, 10.12.2020.

⁴⁶ Better Work on YK:n alaisen Kansainvälisen työjärjestön ja Maailmanpankkiryhmään kuuluvan Kansainvälisen rahoitusyhtiön välinen kumppanuus, joka tuo yhteen erilaisia ryhmiä – hallituksia, globaaleja brändejä, tehtaiden omistajia sekä ammattiliittoja ja työntekijöitä – parantaakseen vaateteollisuuden työoloja ja alan kilpailukykyä, <https://betterwork.org/>

⁴⁷ Vision Zero Fund -aloitteen käynnistivät G7-maat, ja G20-maat hyväksyivät sen. Se on osa ILO:n lippulaivaohjelmaa ”Safety & Health for All”, jolla luodaan turvallista ja terveellistä työkuiltuuria. Vision Zero Fund mobilisoi hallituksia, työnantajia, työntekijöitä ja yksityistä sektoria eri puolilla maailmaa sijaitseissa yhteisöissä ja maissa ja rakentaa siten kestäviä, turvallisia ja terveitä toimitusketjuja, <https://www.ilo.org/vzf/>

⁴⁸ Ks. myös vielä yksi EU:n rahoittama hanke, jolla edistetään ihmisarvoista työtä vaateteiden toimitusketjussa: ”Sustainable Supply Chains to Build Forward Better”, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/genericdocument/wcms_791245.pdf

⁴⁹ Ks. esim. [Beyond Your Clothes: Together for Decent Leather Työntekijöiden oikeudet](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12822-EUn-strategia-kestavia-tekstiileja-varten_fi).

⁵⁰ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12822-EUn-strategia-kestavia-tekstiileja-varten_fi

⁵¹ Tähän kuuluu ihmisarvoista työtä koskevaan ILO:n ohjelmaan, sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta vuonna 2008 annettuun ILO:n julistukseen ja työelämän peruspäätöksistä ja -oikeuksista annettuun ILO:n julistukseen sisältyvien tavoitteiden edistäminen sekä sitoumus ratifioida ILO:n jäljellä olevat keskeiset yleissopimukset ja harkita ILO:n muiden yleissopimusten ratifiointia. Jos EU:n ilmailusopimuksia ei ole, komissio kehottaa EU:n jäsenvaltioita noudattamaan EU:n lähestymistapaa ja sisällyttämään ilmailusopimuksiinsa työtä koskevia määräyksiä.

Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet kansainvälisen merityöyleissopimuksen, jolla säännellään **meriliikenteen** työoloja. EU jatkaa yleissopimuksen määräysten täytäntöönpanoa yhteistyössä ILO:n ja ILO:n kanssa ja ehdottaa, että merityöyleissopimuksen tehokkaaseen täytäntöönpanoon liittyvät sitoumukset sisällytetään **kolmansien maiden kanssa tehtäviin merityötä koskeviin EU:n sopimuksiin**.

EU edistää kansainvälisen **valtamerten hallinnointia koskevan ohjelmansa** ja **yhteisen kalastuspolitiikkansa** avulla ihmisarvoista työtä kalastusalalla Kansainvälisen työjärjestön (ILO), Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) ja YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) tavoitteiden mukaisesti ja yhteistyössä kumppanimaiden kanssa. EU myös edistää edelleen kalastusalan työtä koskevan ILO:n yleissopimuksen C 188 ja muiden asiaankuuluvien kansainvälisten normien⁵² ratifiointia ja tehokasta täytäntöönpanoa. Tätä varten se käyttää kestävää kalastusta koskevia kumppanuussopimuksia erityisesti yhdenmukaisten sosiaalilainsäädännön säännösten täytäntöönpanon kautta ja tarvittaessa alueellisia kalastuksenhoitojärjestöjä. Komissio ja korkea edustaja käsittelevät kahdensivuisissa vuoropuheluissa sekä alueellisilla ja kansainvälisillä foorumeilla pakkotyötä ja muita ihmisoikeuksia loukkaavia työn muotoja kalastuksessa, myös tapauksissa, joissa niitä havaitaan laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen (LIS-kalastus) torjunnan yhteydessä.⁵³

Komissio edistää **yhteisötalouden toimintasuunnitelmallaan**⁵⁴ yhteisötaloutta kansainvälisellä tasolla esimerkiksi liittymistä valmistelevalle tukivälineen ja naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen avulla sekä parantamalla rahoituksen saantia Länsi-Balkanin, itäisen kumppanuuden maiden ja eteläisten naapurimaiden yhteiskunnallisille yrityksille. Lisäksi voidaan vahvistaa yhteisötaloutta koskevaa vuoropuhelua ja yhteistyötä keskeisten kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

3.1.3. Pakkotyön ja lapsityövoiman käytön torjunnan tehostaminen

Ihmisarvon kunnioittaminen sekä **ihmisoikeuksien yleismaailmallisuus ja jakamattomuus** on vahvistettu perussopimuksessa. Lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjassa kielletään nimenomaisesti orjuus ja pakkotyö. Näiden säännösten täytäntöönpanemiseksi komissio käyttää kaikkia saatavilla olevia horisontaalisia ja alakohtaisia aloitteita pakkotyön ja lapsityövoiman käytön torjumiseksi ja tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden viranomaisten sekä yksityisten yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.

Kaikki EU:n 27 jäsenvaltiota ovat ratifioineet **Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimukset, jotka koskevat pakkotyötä ja lapsityövoimaa**.⁵⁵ Näin ollen niillä on lakisääteinen velvoite estää ja poistaa pakkotyön käyttö sekä raportoida asiasta säännöllisesti ILO:n normienvalvontaelimille. Viittaukset asiaankuuluviin ILO:n yleissopimuksiin sisältyvät

⁵² Mukaan lukien kansainvälinen merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskeva ILO:n yleissopimus (STCW-F).

⁵³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52016JC0049>

⁵⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1537&langId=en>

⁵⁵ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-brussels/documents/publication/wcms_195135.pdf

myös lukuisiin EU:n tekemiin vapaakauppasopimuksiin.⁵⁶ Yleisestä tullietuusjärjestelmästä annetun EU:n asetuksen mukaan EU voi myöntää yksipuolisia kauppaetuuksia sillä edellytyksellä, että edunsaajamaat noudattavat kansainvälisiä työnormeja, jotka liittyvät esimerkiksi lapsi- ja pakkotyövoiman käytön poistamiseen.

Ihmiskaupan vastaisessa EU:n direktiivissä edellytetään, että ihmiskauppa (myös pakkotyötä varten) on jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaan rangaistava teko. Direktiivissä edellytetään myös, että jäsenvaltiot harkitsevat ihmiskaupan uhrien tarjoamien palvelujen tietoisien käytön kriminalisointia. Lopullinen päätös on kuitenkin jätetty jäsenvaltioille, minkä vuoksi eri EU-maiden lainsäädäntöympäristöissä on vaihtelua. Koska ihmiskauppaa esiintyy eri puolilla unionia ja kansallisissa lainsäädäntökehyksissä on eroja, komissio arvioi parhaillaan mahdollisuutta laatia EU:n vähimmäissäännöt, joilla kriminalisoitaisiin ihmiskaupan uhrien tarjoamien palvelujen käyttö. Samalla komissio järjestää yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa tiedotuskampanjoita, joiden tarkoituksena on auttaa havaitsemaan ihmiskaupan uhrien hyväksikäyttöä ja ehkäisemään sitä.

Sosiaalisesti vastuulliset julkiset hankinnat ovat tehokas väline pakkotyön ja lapsityövoiman käytön torjunnassa. Kun otetaan huomioon, että julkisten hankintojen osuus EU:n BKT:stä on noin 14 prosenttia (noin 2 biljoonaa euroa vuodessa), niillä voidaan kannustaa tehokkaasti yrityksiä omaksumaan sosiaalisesti vastuullisia hallintokäytäntöjä. Julkisia hankintoja koskevista direktiiveistä edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat asianmukaisia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että toimeksisaajat ja toimittajat todella noudattavat ILO:n yleissopimuksista johtuvia velvoitteita, myös pakkotyön ja lapsityövoiman osalta. Lisätäkseen hankintaviranomaisten tietoisuutta sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen mahdollisista hyödyistä komissio on hiljattain päivittänyt sosiaalista ostamista koskevan oppaansa⁵⁷.

Viranomaiset eivät kuitenkaan voi torjua pakkotyötä yksin, vaan myös yksityisillä yrityksillä on tärkeä rooli. Tämän vuoksi komissio edistää **huolellisuusvelvoitteita** EU:n uudessa kauppapolitiikassa kansainvälisten suuntaviivojen ja periaatteiden mukaisesti varmistaa, ettei pakkotyöllä ole sijaa EU:n yritysten arvoketjuissa. Tässä yhteydessä komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto julkaisivat heinäkuussa 2021 ohjeet⁵⁸, joilla EU:n yrityksiä autetaan toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä pakkotyön riskin vähentämiseksi niiden toiminnassa ja toimitusketjuissa. Ohjeiden on tarkoitus toimia siltana kohti huolellisuusvelvoitetta koskevaa pakollista horisontaalista lainsäädäntöä. Ehdotuksessaan **yritysten kestävyysraportointia koskevaksi direktiiviksi**⁵⁹ komissio esitti myös

⁵⁶ https://ec.europa.eu/trade/policy/policy-making/sustainable-development/#_labour-rights

⁵⁷ [Sosiaalinen ostaminen: opas sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa, 2. laitos \(2021/C 237/01\)](#). Oppaassa selitetään käytännönläheisesti, millaisia mahdollisuuksia EU:n lainsäädäntökehys tarjoaa viranomaisille, jotta ne voivat ottaa sosiaaliset näkökohdat huomioon julkisissa hankinnoissa, ja tarjotaan hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä siitä, mitä sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintamenettelyjen aktiivisella hyödyntämisellä voidaan saavuttaa.

⁵⁸ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/july/tradoc_159709.pdf

⁵⁹ Komission ehdotus COM(2021) 189 final, 21.4.2021.

yksityiskohtaisia raportointivaatimuksia työntekijöiden oikeuksien osalta, mukaan lukien lapsi- ja pakkotyövoiman käytön poistaminen, myös maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa.

Komissio myös edistää **yrityslähtöisiä strategioita kaikkein riskialtteimmilla aloilla**. Esimerkiksi CLEAR Cotton -hankkeessa esitetään yhdenmukaista lähestymistapaa lapsi- ja pakkotyövoiman käytön poistamiseen puuvillan, tekstiilien ja vaatteiden toimitusketjuista.⁶⁰ Lapsi- ja pakkotyövoiman käytön poistaminen on myös merkittävässä asemassa raaka-aineita koskevassa aloitteessa ja kriittisiä raaka-aineita koskevassa toimintasuunnitelmassa.

Näistä tärkeistä lainsäädäntötoimista huolimatta tarvitaan lisätoimia, jotta pakkotyötä voidaan torjua tehokkaasti. Tästä syystä komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ilmoitti aloitteesta, jolla pakkotyöllä valmistetut tavarat kielletään EU:n sisämarkkinoilta. Tätä varten komissio valmistelee uutta lainsäädäntöaloitetta, jolla kielletään tosiasiallisesti pakkotyöllä, myös lapsityövoimalla, valmistettujen tuotteiden saattaminen EU:n markkinoille. Aloite kattaa sekä EU:ssa valmistetut tuotteet että tuontituotteet, ja kieltä tehostetaan vankalla, riskiperusteisella valvontakehyksellä. Uusi säädös perustuu kansainvälisiin normeihin, ja se täydentää nykyisiä horisontaalisia ja alakohtaisia EU:n aloitteita, jotka koskevat erityisesti huolellisuus- ja avoimuusvelvoitteita.

Lapsityövoiman käytön torjunta edellyttää lisätoimia. Lapsityövoiman käytön taustalla on hyvin monimutkaisia tekijöitä, kuten taloudellisia vaikeuksia, riittävien koulutusmahdollisuuksien puutetta, yleisiä käsityksiä ja paikallisia tapoja, jotka liittyvät lasten rooliin yhteiskunnassa. Siksi lapsityövoiman käytön poistaminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa kestäväan talouskehitykseen, mukaan lukien laaja-alaiset toimenpiteet ja asianmukaisesti rahoitetut aloitteet, joilla tuetaan laadukasta koulutusta, kohtuullisia tuloja ja sosiaalista suojelua kaikille. Lasten oikeuksia koskevan EU:n strategian mukaisesti komissio tukee hallituksia, paikallisia toimijoita ja yrityksiä erityisesti maissa, joissa lapsityövoiman käyttö on yleisintä.

Keskeiset työkalut:

- edistetään ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa yritysten huolellisuusvelvoitetta muun muassa lainsäädännön avulla, jotta voidaan varmistaa ihmisoikeuksiin, kuten työntekijöiden oikeuksiin, ja ympäristöön kohdistuvien todellisten ja mahdollisten haitallisten vaikutusten tunnistaminen, ehkäiseminen, lieventäminen ja vastuuvuorollisuus maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa;
- kielletään pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden saattaminen EU:n markkinoille;
- vahvistetaan yritysten tiedottamista kestävyysnäkökohdista, myös ihmisarvoisesta työstä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa, jotta voidaan lisätä kestäviä investointeja ja avoimuutta muille sidosryhmille;

⁶⁰ CLEAR Cotton -hankkeessa tuetaan lapsi- ja pakkotyövoiman käytön poistamista puuvillan, tekstiilien ja vaatteiden arvoketjuista hankkeen kohteena olevissa tuottajamaissa (Burkina Faso, Mali, Pakistan ja Peru). ILO toteuttaa hankkeen yhteistyössä YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) kanssa. CLEAR Cotton: yhdenmukaista lähestymistapaa lapsi- ja pakkotyövoiman käytön poistamiseen puuvillan, tekstiilien ja vaatteiden toimitusketjuista, <https://www.ilo.org/ipecc/projects/global/clearcotton/lang--en/index.htm>

- annetaan ohjausta ja vahvoja säännöksiä, jotka koskevat sosiaalisesti kestäviä julkisia hankintoja, ja tehdään kestävästä tuotteista normi oikeudenmukaisen kulutuksen edistämiseksi;
- hyödynnetään EU:n alakohtaisia politiikkoja, jotka koskevat muun muassa elintarvikkeita, mineraaleja, tekstiilejä, kalastusta ja liikennettä, mukaan lukien meriliikenne, jotta voidaan vahvistaa kansainvälisten työnormien noudattamista sekä työtä koskevien kansainvälisten yleissopimusten ratifiointia ja täytäntöönpanoa.

3.2. EU:n kahdenväliset ja alueelliset suhteet

EU odottaa **kauppapolitiikassaan**, että sen kauppakumppanit noudattavat kansainvälisiä työnormeja. Vapaakauppa- ja investointisopimuksilla on tässä keskeinen rooli, sillä niihin sisältyy velvoitteita noudattaa kansainvälisiä työnormeja ja edistää ihmisarvoista työtä kansallisten lakien ja käytäntöjen, kuten tehokkaiden työsuojelutarkastusten, avulla. Nämä määräykset esimerkiksi kannustivat Etelä-Koreaa ratifioimaan huhtikuussa 2021 kolme ILO:n keskeistä yleissopimusta⁶¹. Lisäksi komissio nimitti vuonna 2020 kauppasopimusten valvojan varmistamaan, että EU:n kauppakumppanit täyttävät sitoumuksensa, mukaan lukien kestävä kehitystä koskevat sitoumukset. Komissio on myös perustanut keskitetyn yhteyspisteen, johon EU:n yritykset, kauppaorganisaatiot ja kansalaisjärjestöt voivat tehdä valituksia.

Kauppaa ja kestävä kehitystä koskevan 15-kohtaisen toimintasuunnitelman käynnissä olevassa uudelleentarkastelussa EU arvioi vapaakauppasopimukseen sisältyvien työtä koskevien määräysten täytäntöönpanoa ja niiden noudattamisen valvontaa. Tähän sisältyvät sitoumusten laajuus, seurantamekanismit, mahdollisuus määrätä seuraamuksia noudattamatta jättämisestä, ihmisoikeuslauseke, institutionaalinen rakenne, yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa ja tarvittavat resurssit.

Ehdotuksessaan **EU:n uudeksi asetukseksi yleisestä tullietuusjärjestelmästä** (GSP-asetus) vuosiksi 2024–2034⁶² komissio vahvistaa tukeaan kansainvälisten työnormien edistämiseksi GSP-edunsaajamaissa lisäämällä kaksi uutta työntekijöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta⁶³ ja tekemällä kansainvälisesti kielletyn lapsityövoiman ja pakkotyön avulla valmistettujen tavaroiden viennistä perusteen tullietuuksien mahdolliselle poistamiselle.

EU:n **kansainvälisen kumppanuuspolitiikan** keskeisenä tavoitteena on edistää ihmisarvoista työtä, sosiaalinen suojelu mukaan luettuna, noudattaen EU:n vahvaa sitoumusta panna täysimääräisesti täytäntöön YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 ja sen kestävä kehityksen tavoitteet. Tämä ilmenee myös vuonna 2017 hyväksytystä kehityspolitiikkaa koskevasta eurooppalaisesta konsensuksesta⁶⁴. Sosiaalinen osallisuus ja ihmisarvoinen työ sekä erityisesti lapsityövoiman käytön poistaminen ovat yksi painopisteistä

⁶¹ https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:11200:0::NO::P11200_COUNTRY_ID:103123

⁶² <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2303>

⁶³ YK:lla ja ILOlla on tällä hetkellä 15 keskeistä ihmisoikeuksia ja työoikeuksia koskevaa yleissopimusta. Uudella GSP-asetuksella niiden joukkoon lisätään työsuojelutarkastuksia koskeva ILO:n yleissopimus nro 81 ja kolmikantaneuvotteluja koskeva ILO:n yleissopimus nro 144.

⁶⁴ https://ec.europa.eu/international-partnerships/european-consensus-development_en

uuden NDICI – Globaali Eurooppa -ohjelman⁶⁵ kaudella 2021–2027. Ohjelma määritetään kansallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla. Erityisesti ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa NDICI-GE-ohjelmassa sekä muissa aihekohtaisissa ja maantieteellisissä ohjelmissa suunnitellaan kohdennettuja toimia ihmisarvoisen työn edistämiseksi kaikille, mukaan lukien lapsi- ja pakkotyön käytön torjunta, erityisesti maa- ja aluetasolla. NDICI-GE-ohjelman tukemiin toimiin kuuluu työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistäminen ja kumppanimaiden auttaminen, jotta ne ratifioisivat ja panisivat tehokkaasti täytäntöön ILO:n ajantasaiset yleissopimukset, erityisesti keskeiset yleissopimukset ja hallintoa koskevat yleissopimukset. Eurooppalaisen konsensuksen toimiin kuuluu yhteistyö yksityisen sektorin kanssa vastuullisen liiketoiminnan toteuttamiseksi maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa sekä kumppanimaiden hallitusten ja yritysten tukeminen vastuullisten liiketoiminnan käytäntöjen käyttöönotossa asiaankuuluvien liitännäistoimenpiteiden avulla. Eurooppalainen konsensus tarjoaa myös mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä kumppanimaiden kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa virallisen talouden lisäämiseksi ja epävirallisen talouden vähentämiseksi sekä jakaa parhaita käytäntöjä ja lähestymistapoja kumppanimaiden kanssa teknisen avun kautta. Lisäksi kehityspolitiikassa tunnustetaan se tosiasia, että monet kaikkein heikoimmassa asemassa olevista työskentelevät edelleen epävirallisessa taloudessa, ja varmistetaan, että ihmisarvoista työtä edistävät toimet ulotetaan epäviralliseen talouteen. Tarvittaessa toteutetaan toimia jäsenvaltioiden ja eurooppalaisten kehitysrahoituslaitosten kanssa Team Europe -aloitteiden⁶⁶ yhteydessä.

Euroopan unioni tukee myös toimia, joilla lapsia suojellaan humanitaarisissa kriiseissä. Tähän kuuluu myös suojelu lapsityön pahimmilta muodoilta⁶⁷. Lapsia suojellaan ehkäisemällä väkivaltaa ja puuttumalla siihen, jäljittämällä ja uudelleenyhdistämällä perheitä, ehkäisemällä heidän liittymistään aseellisiin joukkoihin tai ryhmiin sekä vapauttamalla tällaisiin joukkoihin tai ryhmiin kuuluvia lapsia ja sopeuttamalla heitä uudelleen yhteiskuntaan. Kriiseistä ja humanitaarisista hätätilanteista kärsivien lasten pääsyä takaisin laadukkaaseen koulutuksen piiriin ja heidän koulunkäyntinsä jatkumista tuetaan merkittävillä investoinneilla.⁶⁸

EU:n **laajentumispolitiikan** mukaisesti laajentumisprosessissa mukana olevien maiden odotetaan noudattavan täysin EU:n sosiaalipolitiikkaa ja työllisyyttä koskevaa säännöstöä ja normeja ennen EU:hun liittymistä. EU edistää edelleen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa Länsi-Balkanilla. Se keskustelee siitä, miten ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat ovat onnistuneet sisällyttämään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteet talouden uudistusohjelmaan, ja tukee EU:n kumppaneita niiden tietojen saatavuuden ja keräämisen parantamisessa sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun mukaisesti. EU tarjoaa myös taloudellista tukea liittymistä valmistelevalle tukivälineelle (IPA)

⁶⁵ Asetus (EU) 2021/947 naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta, 9.6.2021.

⁶⁶ <https://europa.eu/capacity4dev/wbt-team-europe>

⁶⁷ ILO:n mukaan lapsityön pahimpia muotoja ovat orjuus, lapsikauppa, maaorjuus, seksuaalinen riisto ja hyväksikäyttö sekä pakkotyö, myös asevoimia varten:

<https://www.ilo.org/ipec/Campaignandadvocacy/Youthinaction/C182-Youth-orientated/worstforms/lang--en/index.htm>

⁶⁸ https://ec.europa.eu/echo/what/humanitarian-aid/education-emergencies_en

laadukkaiden työpaikkojen edistämiseen ja työmarkkinasääntöjen ja -normien tehokkaan noudattamisen tukemiseen koko alueella.

EU tukee Euroopan naapuruuspolitiikan kautta poliittisia ja taloudellisia uudistuksia EU:n eteläisessä⁶⁹ ja itäisessä⁷⁰ naapurustossa. Tähän kuuluu myös ihmisarvoisten työpaikkojen luominen. EU jakaa **Euroopan naapuruuspolitiikan** avulla ihmisoikeuksia ja työelämän perusnormeja koskevia parhaita käytäntöjä EU:n ja eteläisten kumppaneiden välillä kahdenvälisellä ja alueellisella tasolla sekä Välimeren unionin alakohtaisessa työllisyyttä ja työvoimaa koskevassa vuoropuhelussa.

Taloudellisen tuen ja muiden lippulaivahankkeiden avulla EU auttaa kumppaneitaan eteläisessä naapurustossa suunnittelemaan ja toteuttamaan muun muassa kaupan ja investointien alalla talousuudistuksia, joiden tuloksena saadaan ihmisarvoisia työpaikkoja erityisesti naisille ja nuorille, ja tukemaan toimivaa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua kaikilla tasoilla.

Itäisen kumppanuuden ensisijaisena painopisteenä on edelleen tuki politiikkatoimille, joilla edistetään ihmisarvoista työtä investoimalla ihmisiin ja inhimillisen pääoman kehittämiseen.⁷¹ EU ottaa käyttöön myös julkisen sektorin asiantuntemusta parhaiden käytäntöjen ja lähestymistapojen jakamiseksi kumppanimaiden kanssa esimerkiksi TAIEX-ohjelman ja twinning-toimien avulla. Näillä välineillä tuodaan yhteen kohdemaiden hallintovirkamiehiä ja heidän kollegojaan EU:n jäsenvaltioista.

EU:n **ihmisoikeuspolitiikkaan** kuuluu olennaisesti työntekijöiden oikeuksien kunnioittamisen edistäminen kolmansissa maissa. EU varmistaa tarvittaessa aiheeseen liittyvien erilaisten välineiden avulla, että työntekijöiden oikeuksia koskevat kysymykset otetaan huomioon ihmisoikeusvuoropuheluissa sellaisten kolmansien maiden kanssa, joissa työntekijöiden oikeuksia loukataan, sekä muissa ihmisoikeusvuoropuheluissa kolmansien maiden kanssa, mukaan lukien ihmisoikeuksista vastaavan Euroopan unionin erityisedustajan käymät keskustelut.

EU myös varmistaa, että vuosien 2021–2024 maakohtaisten ihmisoikeus- ja demokratiastrategioiden sekä ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan toimintasuunnitelman 2020–2024⁷² mukaiset työntekijöiden oikeuksia koskevat näkökohdat pannaan tehokkaasti täytäntöön. Tähän sisältyy suunniteltu kattava EU:n kehys yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia

⁶⁹ Uudistettu kumppanuus eteläisten naapurimaiden kanssa – Uusi Välimeren alueen toimintaohjelma, JOIN(2021) 2 final, 9.2.2021.

⁷⁰ Itäisen kumppanuuden politiikka vuoden 2020 jälkeen – Selviytymiskykyä parantava ja kaikkia hyödyttävä itäinen kumppanuus, JOIN(2020) 7 final, 18.3.2020.

⁷¹ Neuvoston päätelmät itäisen kumppanuuden politiikasta vuoden 2020 jälkeen, 11. toukokuuta 2020.

⁷² Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2024 eräs painopiste on seuraava (1.4.i kohta): ”Edistetään ihmisarvoista työtä ja ihmiskeskeistä työn tulevaisuutta ajantasaistetulla EU:n lähestymistavalla ja varmistetaan työelämän perusperiaatteiden ja -oikeuksien sekä turvallisia ja terveellisiä työoloja koskevien oikeuksien noudattaminen ja väkivallasta ja häirinnästä vapaa työelämä. Edistetään työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua sekä asiaa koskevien ILO:n yleissopimusten ja pöytäkirjojen ratifiointia ja tosiasiallista täytäntöönpanoa. Vahvistetaan vastuullista hallintaa ja sosiaalisen suojelun saatavuutta globaaleissa toimitusketjuissa.”

koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden täytäntöönpanoa sekä kansallisten toimintasuunnitelmien laatimista ja täytäntöönpanoa varten.

Lisäksi EU edistää ihmisarvoista työtä **rahoitustoimien** yhteydessä (esimerkiksi rahoituslähteiden yhdistäminen ja takaukset) tai varmistamalla, että työntekijöiden oikeudet otetaan huomioon, kun ihmisoikeuksien kunnioittamista arvioidaan makrotaloudellisen rahoitusavun myöntämisen edellytyksenä. Tulevat makrotaloudellisen rahoitusavun ohjelmat kattavat tarvittaessa ihmisarvoisen työn, ja komission yksiköt ja Euroopan ulkosuhdehallinto määrittävät yhdessä asiaan liittyvät ehdot.

Komissio tekee yhteistyötä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin kanssa edistääkseen sen ympäristö- ja sosiaalipolitiikan säännöllistä ajantasaistamista, jotta kyseiset politiikat olisivat toimitusketjun vastuullisuutta koskevien EU:n normien ja kansainvälisten normien mukaisia, mukaan lukien yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet. Lisäksi EU pyrkii varmistamaan, että EIP:n rahoittamien järjestelmien täytäntöönpanoon osallistuvien työntekijöiden oikeudet ovat EIP:n ympäristö- ja sosiaalinenormien mukaisia.

Lisäksi myös muut kahdenväliset ja alueelliset sopimukset, kuten EU:n strategiset **kumppanuus- ja yhteistyösopimukset** sekä vuoropuhelut eri tasoilla kolmansien maiden kanssa, tarjoavat mahdollisuuden jakaa työtä koskevaa EU:n asiantuntemusta. EU edistää ihmisarvoisen työn, myös työntekijöiden oikeuksien, sisällyttämistä kaikkiin asiaankuuluviin tuleviin ja päivitettyihin kahdenvälisiin ja alueellisiin sopimuksiin ja vuoropuheluihin eri tasoilla, mukaan lukien strategiset kumppanuus- ja yhteistyösopimukset sekä kaikki komiteat, jotka panevat täytäntöön asiaankuuluvia kahdenvälisiä ja alueellisia sopimuksia, kuten sekakomiteat ja temaattiset alakomiteat. Tähän kuuluvat esimerkiksi huippukokoukset, ministerikokoukset ja korkeiden virkamiesten kokoukset esimerkiksi Aasia-Eurooppa-kokouksessa (ASEM).

Keskeiset työkalut:

- edistetään kansainvälisten työnormien noudattamista vapaakauppasopimusten ja yksipuolisten kauppasuhteiden yhteydessä;
- asetetaan ihmisarvoisen työn turvaaminen kaikille yhdeksi EU:n kehityspolitiikan tärkeimmistä painopisteistä ja rahoitetaan toimia, jotka edistävät ihmisarvoista työtä, muun muassa Team Europe -aloitteiden yhteydessä;
- edistetään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa EU:n laajentumispolitiikan ja talouden uudistusohjelmien avulla ja tuetaan uudistuksia, joiden tavoitteena ovat ihmisarvoiset työpaikat Euroopan naapurialueilla ja laajentumisprosessissa mukana olevilla alueilla;
- edistetään työntekijöiden oikeuksien kunnioittamista kolmansissa maissa olennaisena osana EU:n ihmisoikeuspolitiikkaa;
- edistetään ihmisarvoista työtä ja työntekijöiden oikeuksia kaikissa olennaisissa tulevista tai päivitettävissä kahdenvälisissä ja alueellisissa sopimuksissa ja vuoropuhelujärjestelyissä.

3.3. EU kansainvälisillä ja monenvälisillä foorumeilla⁷³

EU tukee ihmisarvoiseen työhön liittyvien **Yhdistyneiden kansakuntien** välineiden täytäntöönpanoa. EU myös kehottaa keskustelemaan ihmisarvoisesta työstä ja edistämään sitä YK:n foorumeilla, erityisesti YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman yhteydessä. EU on tehostanut toimiaan YK:n ihmisoikeusfoorumeilla ja kumppanimaiden kanssa edistääkseen ja tukeakseen aktiivisesti yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden täytäntöönpanoa koko maailmassa. Tässä yhteydessä EU antaa asianmukaista tukea yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevän YK:n työryhmän työlle ja osallistuu rakentavasti YK:n keskusteluihin yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevasta oikeudellisesti sitovasta välineestä. Tavoitteena on edistää välinettä, jolla voidaan parantaa tehokkaasti yritystoimintaan liittyvien ihmisoikeusloukkausten ja hyväksikäytön uhrien suojelua ja luoda maailmanlaajuisesti tasapuolisemmat toimintaedellytykset. EU tehostaa toimia ihmisarvoista työtä koskevan ohjelman edistämiseksi YK:n sosiaalisen kehityksen toimikunnassa ja kestävän kehityksen korkean tason poliittisissa foorumeissa ja ottaa huomioon ihmisarvoisen työn merkityksen kestävän kehityksen tavoitteiden, myös kestävän kehityksen tavoitteen 8, saavuttamisessa ja koko toimintaohjelmassa. Lisäksi EU edistää vammaisten henkilöiden oikeuksia maailmanlaajuisesti, myös työn ja työllisyyden osalta, allekirjoittamansa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti. Komissio on sitoutunut järjestämään säännöllisiä jäsenneulyä vuoropuheluja YK:n vammaisyleissopimuksen sopimusvaltioiden vuosittaisen konferenssin aikana ja muiden olemassa olevien monenvälisistä foorumien puitteissa sekä tehostamaan yhteistyötä, jossa keskitytään esteettömyyteen ja työllisyyteen.

Lisäksi EU edistää aktiivisesti **Kansainvälisen työjärjestön** menettelyjä, joilla asetetaan työnormeja, valvotaan niiden soveltamista ja vauhditetaan niiden täytäntöönpanoa.⁷⁴ EU vahvistaa edelleen tiivistä yhteistyötään ILO:n kanssa vuonna 2021 uusitun kirjeenvaihdon pohjalta erityisesti yhteisillä toimilla monenvälisillä foorumeilla, kahdenvälisellä yhteistyöllä ja kehitysyhteistyöllä sekä tehostamalla tietojenvaihtoa, avunantoa ja säännöllisiä korkean tason kokouksia. Tavoitteena on edistää työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia sekä muita kansainvälisiä työnormeja erityisesti ratifioimalla ja panemalla tehokkaasti täytäntöön ajantasaiset ILO:n yleissopimukset sekä edistämällä sukupuolten tasa-arvoa.

EU myös sitoutuu edistämään ILO:n kanssa ihmiskeskeistä lähestymistapaa ja oikeudenmukaista siirtymää työn tulevaisuuteen YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman, vuonna 2008 annetun sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan ILO:n julistuksen, työn tulevaisuutta koskevan ILO:n satavuotisjulistuksen, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin sekä asiaankuuluvien eurooppalaisten ja kansainvälisten normien mukaisesti. Tällä sitoumuksella pyritään myös edistämään työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua sekä sosiaalisen suojelun vähimmäistasoja ja

⁷³ Ks. myös EU:n vahvemman panostuksesta sääntöihin perustuvaan monenvälisyyteen annettu yhteinen tiedonanto, jossa korostetaan monenvälisyyden merkitystä oikeudenmukaisen ja kestävän elpymisen kannalta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021JC0003&from=EN>

⁷⁴ Esim. https://www.ilo.org/global/standards/WCMS_697996/lang--en/index.htm

ihmisarvoisia työoloja kaikille, työterveys ja -turvallisuus mukaan lukien. EU tukee pyrkimyksiä sisällyttää oikeus turvallisiin ja terveellisiin työoloihin työelämän perusperiaatteita ja oikeuksia koskevaan ILO:n kehitykseen⁷⁵. Komissio tukee myös ILO:n työtä sellaisen mittausjärjestelmän kehittämiseksi, jolla seurataan edistymistä kohti ihmisarvoisempaa työelämää.

EU tukee **Maailman kauppajärjestön** (WTO) uudistusta kestäväen kehityksen edistämiseksi ja globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden sisällyttämiseksi siihen ja edistääkseen WTO:ssa pohdintaa siitä, miten kaupalla voidaan tukea ihmisarvoista työtä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. EU pyrkii edistämään analysointia ja kokemusten vaihtoa WTO:ssa muun muassa entistä aktiivisemmalla yhteistyöllä ILO:n kanssa seuraavissa aiheissa: kauppapolitiikan vaikutus sosiaaliseen kehitykseen; miten työntekijöiden oikeuksien vahvempi suojelu tehostaa kasvua ja kehitystä; ja miten kaupan vapauttaminen voi hyödyttää kaikkia työntekijöitä ja heikommassa asemassa olevia yhteisöjä.

Komissio myös tukee aktiivisesti kansainvälisten rahoituslaitosten, ILO:n, YK:n ja WTO:n välisiä muita vuoropuheluita, joissa käsitellään niiden toimintalinjojen keskinäistä täydentävyyttä ja yhdenmukaisuutta sekä talouskasvun, investointien, kaupankäynnin ja ihmisarvoisen työn riippuvuutta toisistaan.

EU tukee yhteistyössään **Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön** (OECD) kanssa vastuullista liiketoimintaa koskevien kansainvälisten normien edistämistä ja täytäntöönpanoa, jotta voidaan helpottaa yritysten mahdollisuuksia edistää ihmisarvoista työtä. EU rahoittaa OECD:n johtamia ohjelmia, jotka koskevat muun muassa vastuullista liiketoimintaa koskevia huolellisuusvelvoitteita maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa⁷⁶, ja edistää edelleen ihmisarvoisen työn sisällyttämistä vastuullista liiketoimintaa koskeviin OECD:n ja OECD:n kehityskeskusten⁷⁷ toimiin.

Ihmisarvoisen työn edistäminen maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa, mukaan lukien lapsi- ja pakkotyötyövoiman käytön poistaminen, on ollut keskeinen osa **G7-** ja **G20-maiden** työtä, jota EU on tukenut aktiivisesti. EU pyrkii varmistamaan yhteistyössä G7- ja G20-maihin kuuluvien kumppaneiden kanssa, että ihmisarvoisella työllä ja sosiaalisella suojelulla on merkittävä rooli G7- ja G20-maiden keskusteluissa, mukaan lukien sosiaalisten näkökohtien sisällyttäminen molempien foorumien paremman jälleenrakentamisen strategioihin. Esimerkiksi vuonna 2021 annetussa G20-maiden johtajien Rooman julistuksessa G20-maat sitoutuivat ottamaan pandemian vuoksi käyttöön ihmiskeskeisiä poliittisia lähestymistapoja, jotta ne voisivat edistää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta, turvallisia ja terveellisiä työoloja sekä ihmisarvoista työtä kaikille, myös maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa.⁷⁸

⁷⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12765-2019-INIT/fi/pdf>

⁷⁶ <http://mneguidelines.oecd.org/promoting-responsible-business-conduct-in-latin-america-and-the-caribbean.htm>

⁷⁷ EU osallistuu OECD:n kehityskeskusten hallintoneuvoston työhön.

⁷⁸ <https://www.g20.org/wp-content/uploads/2021/10/G20-ROME-LEADERS-DECLARATION.pdf>

Komissio aikoo myös tehdä yhteistyötä **Maailmanpankin** kanssa ihmisarvoisen työn ja ihmiskeskeisen lähestymistavan sisällyttämiseksi monialaisena vaatimuksena Maailmanpankin kolmansien maiden kanssa tekemään työhön, ja komissio kannustaa jäsenvaltioita ottamaan esille ihmisarvoista työtä koskevan kysymyksen, kun **Kansainvälinen valuuttarahasto** antaa rahoitustukea kolmansille maille.

EU tekee yhteistyötä **Euroopan neuvoston** kanssa sosiaalisten ja taloudellisten perusoikeuksien takaamiseksi kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

Keskeiset työkalut:

- tuetaan ihmisarvoiseen työhön liittyvien Yhdistyneiden kansakuntien välineiden täytäntöönpanoa ja edistetään ihmisarvoista työtä YK:n foorumeilla, erityisesti YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanon yhteydessä;
- tehdään yhteistyötä ILO:n kanssa EU:n painopistealoilla ja edistetään työnormien asettamista, valvotaan niiden soveltamista ja edistetään niiden täytäntöönpanoa;
- tuetaan WTO:n uudistusta kestävä kehityksen edistämiseksi ja globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden sisällyttämiseksi siihen ja edistetään WTO:ssa pohdintaa siitä, miten kaupalla voidaan tukea ihmisarvoista työtä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta;
- ihmisarvoisen työn edistäminen maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa G7- ja G20-maiden julkilausumissa, yhteistyö OECD:n kanssa vastuullista liiketoimintaa koskevien kansainvälisten normien edistämiseksi ja täytäntöönpanemiseksi sekä ihmisarvoisen työn sisällyttäminen yhteistyöhön kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa;
- yhteistyö Euroopan neuvoston kanssa sosiaalisten ja taloudellisten perusoikeuksien takaamiseksi kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

3.4. Yhteistyö sidosryhmien kanssa ja maailmanlaajuisissa kumppanuuksissa

EU edistää kolmikantaista ja kahdenvälistä eurooppalaista työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua alojen välisellä ja alakohtaisella tasolla muun muassa tukemalla 43:a työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua edistävää EU:n **alakohtaista neuvottelukomiteaa**. Työmarkkinaosapuolet ovat säännöllisesti ottaneet ihmisarvoisen työn edistämisen maailmanlaajuisesti esimerkiksi kalastuksessa tai tekstiilialalla alakohtaisten neuvottelukomiteoiden asialistalle. Komissio auttaa apua pyytäviä työmarkkinaosapuolia työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua edistävissä alakohtaisissa neuvottelukomiteoissa käynnistämään vastuullisia toimitusketjuja koskevia toimia, mukaan lukien työntekijöiden oikeuksien kunnioittaminen. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi EU:n laajuiset alakohtaiset vuoropuhelut hyvien käytäntöjen vaihtamista ja vertaisoppimista varten. Näin tuetaan myös työntekijöiden ja työnantajien järjestäytymisoikeutta ja yhdistymisvapautta koko toimitusketjussa.

EU edistää myös kansalaisyhteiskunnan vuoropuhelua ulkosuhteissaan ja hyödyntää maailmanlaajuisia kumppanuuksia voimien yhdistämiseen. Vuorovaikutus

kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa on keskeinen tekijä ihmisarvoisen työn edistämisessä yhdessä sidosryhmien kanssa muun muassa kauppasopimusneuvottelujen ja kauppasopimusten täytäntöönpanon yhteydessä, ihmisoikeuksia koskevien vuoropuhelujen valmistelussa ja kehitysyhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä. EU vahvistaa edelleen yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa ja edistää turvallisen ja suotuisan toimintaympäristön luomista kansalaisyhteiskunnan toimijoille ja työntekijöiden oikeuksien puolustajille, jotka peräänkuuluttavat ihmisarvoisten työpaikkojen luomista.

EU ja sen jäsenvaltiot tukevat **maailmanlaajuisia kumppanuuksia ja usean sidosryhmän aloitteita**, kuten Global Deal -aloitetta, joilla pyritään edistämään ihmisarvoista työtä koko maailmassa muun muassa oikeudenmukaisen siirtymän, työterveyden ja -turvallisuuden, sosiaalisen suojelun ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun osa-alueilla.⁷⁹ EU:lla on lapsityövoiman käytön suhteen nollatoleranssipolitiikka, ja komissio ryhtyy tarvittaviin toimiin liittyäkseen Alliance 8.7 -kumppanuuteen, jonka tavoitteena on lapsi- ja pakkotyövoiman käytön ja ihmiskaupan poistaminen. Komissio aikoo tutkia yhdessä ILO:n kanssa, miten yhteisiä ja kunkin osapuolen omia toimia voitaisiin tehostaa Alliance 8.7 -kumppanuuden toimien tuloksellisuuden varmistamiseksi.⁸⁰

Keskeiset työkalut:

- tuetaan työmarkkinaosapuolia työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua edistävissä EU:n alakohtaisissa neuvottelukomiteoissa, jotta voidaan käynnistää työntekijöiden oikeuksien kunnioittamista koskevia toimia toimitusketjuissa;
- vahvistetaan edelleen yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa ja edistetään turvallista ja suotuisaa ympäristöä kansalaisyhteiskunnalle;
- tuetaan maailmanlaajuisia kumppanuuksia ihmisarvoisen työn eri osa-alueilla muuan muassa liittymällä Alliance 8.7 -kumppanuuteen.

4. PÄÄTELMÄT

EU on sitoutunut vahvistamaan rooliaan vastuullisena työelämän johtajana, puolustamaan työntekijöiden oikeuksia ja estämään lyhyimpien mahdollisten normien mukaisen liiketoiminnan käyttämällä kaikkia nykyisiä välineitä ja kehittämällä niitä edelleen. Ihmisarvoisen työn edistäminen kaikkialla maailmassa, mukaan lukien lapsi- ja pakkotyövoiman poistaminen, on keskeinen osa tätä pyrkimystä.

Ihmisarvoisen työn edistäminen maailmanlaajuisesti on keskeistä EU:lle, sillä se on geopolitiittinen toimija, joka tukee voimakkaasti yksilöiden oikeuksia ja vapauksia varsinkin nopeasti muuttuvassa työelämässä ja globaalien suhteiden muuttuessa. EU myös tukee

⁷⁹ Oikeudenmukaista energiasiirtymää koskeva kumppanuus Etelä-Afrikan kanssa, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_5768; https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/programmes-projects/WCMS_740967/lang-en/index.htm; <http://visionzero.global/vision-zero-summit-sees-launch-global-osh-coalition>; <https://www.usp2030.org/gimi/USP2030.action>; <https://www.theglobaldeal.com/>

⁸⁰ Ks. Euroopan komission ja ILO:n 15:n korkean tason kokouksen päätelmät, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-brussels/documents/meetingdocument/wcms_757939.pdf

voimakkaasti monenvälisyyttä ja sääntöihin perustuvia kansainvälisiä työnormeja kaikkialla maailmassa.

EU:lla on johtava rooli sen varmistamisessa, että talouden vihreä ja digitaalinen siirtymä kulkevat käsi kädessä sosiaalisesti oikeudenmukaisen maailmanlaajuisen siirtymän kanssa. EU pyrkii yhdessä kansainvälisten kumppaneidensa kanssa siihen, että koronaviruskriisistä elpyminen olisi ihmiskeskeistä, kestävää, oikeudenmukaista ja osallistavaa.

Komissio pyytää Euroopan parlamenttia ja neuvostoa hyväksymään tässä tiedonannossa esitetyn lähestymistavan ja työskentelemään yhdessä siinä mainittujen toimien toteuttamiseksi.

Komissio aikoo raportoida säännöllisesti tämän tiedonannon täytäntöönpanosta, mukaan lukien EU:n sitoumukset edellä mainituilla keskeisillä politiikan aloilla.